

**ORIENTACIONS PER L'ELABORACIÓ DELS PLANS DOCENTS D'ASSIGNATURA
PEL CURS 2009-2010**

Aquest document pretén ser una eina de suport per la elaboració del pla docent d'assignatura d'acord a les normes reguladores dels plans docents de les assignatures per als ensenyaments de la Universitat de Barcelona segons les directrius de l'Espai Europeu d'Educació Superior aprovat pel Consell de Govern de la UB el passat 6 de juliol del 2006.

S'aconsella, primer de tot, llegir amb calma el document amb les normes que regulen els nous plans docents, on podeu trobar una primera explicació sobre les característiques i descripció dels components bàsics i complementaris del Pla Docent i del Programa.

L'estructura de Pla Docent que es presenta a continuació i que es proposa ha volgut tenir en compte les especificitats d'una Facultat tan gran com la Facultat de Dret on actualment trobem grups-classe ja adaptats a les premisses definides per l'EEES, professors que de forma autònoma també han modificat ja el seu sistema docent seguint aquests principis i altres assignatures i professorat que encara no ha introduït aquests canvis. Per aquest motiu es proposa, pel curs 2009-2010, una estructura de Pla Docent únic d'assignatura que reculli els apartats bàsics existents. No obstant, cada professor podrà complementar i concretar aquesta informació en el seu Programa, el qual només és obligatori pels grups adaptats o per aquells docents que vulguin adaptar la seva assignatura.

En el moment de redactar el Pla Docent d'assignatura, el coordinador i el propi departament ha de tenir en compte que aquest document ha de:

- Informar a l'alumne sobre el que es pretén que aprengui, com es farà i com serà avaluat.
- Vetllar per la transparència de la informació. Ha de ser un document públic fàcil de comprendre per l'alumnat.
- Representar un compromís del departament i del professor que servirà per avaluar i acreditar la qualitat docent.
- Permetre millorar la qualitat educativa i apropar al professor cap a l'EEES.

Per ajudar a la redacció dels Plans Docents amb l'estructura plantejada des de la Facultat es proposen les següents orientacions:

1. Pel que fa referència als PRE-REQUISITS.

Orientacions prèvies per cursar l'assignatura.

Recomanacions sobre assignatures que l'alumnat hauria d'haver cursat prèviament amb l'objectiu de disposar d'un coneixement previ que l'ajudin a assolir amb major garantia d'èxit els objectius que es marquen a l'assignatura.

Altres recomanacions (coneixements previs informàtics, d'idiomes...)

2. Pel que fa referència als OBJECTIUS

Objectiu: Resultat que s'espera que aconseguixi l'alumne al finalitzar un determinat procés d'aprenentatge.

La definició acurada d'aquests objectius hauria de ser el punt de partida per elaborar tot seguit els apartats del temari, les activitats d'ensenyament-aprenentatge a desenvolupar per part de

l'alumne, la metodologia a emprar i l'avaluació. Aquesta avaluació haurà de permetre valorar l'assoliment d'aquests objectius prèviament definits.

Una correcta definició d'aquests objectius (resultats d'aprenentatge) ha de permetre:

- Orientar a l'estudiant sobre el que es considera important
- Fer reflexionar al professorat sobre el que realment val la pena ensenyar i avaluar.

CONSELLS

- Els objectius han de respondre a la pregunta "què" i "per què".
- En el Pla Docent podem incloure només els objectius generals, no obstant, hem d'evitar que siguin tan generals que es poguessin aplicar a qualsevol assignatura.
- Des del punt de vista del professor/a, els objectius generals han de ser orientadors i no massa nombrosos, deixant un marge al professor/a per acabar de concretar els continguts que treballarà durant el curs, en funció de les circumstàncies que concorrin en cada cas.
- Per definir els objectius s'ha de partir de la flexibilitat a l'hora de triar les fórmules de redacció. En qualsevol cas, pot ser d'utilitat recordar que la definició de l'objectiu se segueix lògicament d'una construcció del tipus següent:
 "En acabar de cursar l'assignatura, l'alumne ha de ser capaç de ..."
 i que, per tant, un ver infinitiu pot resultar la fórmula de redacció més adequada.
- Els objectius es refereixen a l'alumnat, no al professorat.
- Hem d'evitar redactar objectius poc realistes amb un nivell d'aspiració, per exemple, desmesurat. També hem d'evitar objectius massa abstractes que resultin impossibles d'avaluar. **TOTS ELS OBJECTIUS HAN DE SER AVALUATS PER PART DEL PROFESSOR.**
- Els objectius poden consistir, de manera predominant, en:
  - l'adquisició de **coneixements**: què ha de *saber* l'alumne.
  - el desenvolupament **d'habilitats, destreses, procediments o estratègies**: què ha de *saber fer* l'alumne.
  - el desenvolupament **d'actituds**: com ha de ser i com s'ha de comportar l'alumne (*saber ser i estar*).

En funció que els objectius consisteixin en "saber", "saber fer" o "saber ser i estar", la manera de redactar-los serà diversa. A continuació es proposen alguns exemples, a mode merament d'orientació, referits als coneixements i a les habilitats i destreses.

S'ha de tenir en compte que, segons el verb utilitzat, es planteja un determinat nivell de complexitat de l'aprenentatge.

A continuació es proporcionen un conjunt de verbs d'acció adequats per expressar amb claredat el resultat de l'aprenentatge que esperem dels alumnes.

TIPUS D'OBJECTIU	VERBS		
SABER (adquisició coneixements)	de (L'alumne ha d') " <i>adquirir coneixements bàsics/aprofundits relacionats amb ...</i> "		
	Adquirir Classificar Comparar, Conèixer	Expressar, Identificar, Indicar, Llistar,	Recordar, Re-enunciar, Referenciar, Relacionar,

	Contrastar Definir, Descriure, Discutir, Distingir, Enumerar, Explicar	Memoritzar, Ordenar, Organitzar, Recitar, Reconèixer,	Repetir, Reportar, Reproduir, Revisar, Saber Seleccionar, Ubicar.
SABER FER	(L'alumne ha de) saber fer/ buscar informació/ seleccionar informació/ interpretar les lleis/ aplicar la lleis i normatives a situacions concretes/ resoldre problemes/ redactar documents o escrits/ utilitzar eines informàtiques, etc. A més, es pot indicar com (críticament, amb rigor, etc.)		
	Analitzar Aplicar Argumentar Calcular Construir Demostrar Dissenyar Defensar Demostrar Examinar Experimentar	Interpretar Practicar Programar Sintetitzar Utilitzar Valorar	
SABER SER I ESTAR	El domini afectiu es centra en la voluntat de l'estudiant en posar atenció, en participar, en valorar les coses, i en anar desenvolupant un sistema personal de valors que sigui consistent.		
	Col.laborar Defensar Participar en... Ajuda Compatir Treballar en equip Respectar,		

3. Pel que fa referència al TEMARI:

En aquest apartat del Pla Docent, s'ha de descriure el **temari** (continguts curriculars d'aprenentatge) de l'assignatura expressat en forma de temes.

Aquests temes poden estar configurats a partir de **blocs temàtics o unitat temàtiques** (un o més), dintre dels quals es podran diferenciar diversos **temes** i, si es considera oportú, especificar diversos **epígrafs** dintre de cada tema.

EXEMPLE:

<i>BLOC TEMÀTIC I:</i> <i>Tema 1: epígrafs.</i> <i>Tema 2: epígrafs</i> <i>Tema 3: epígrafs...</i>

<i>BLOC TEMÀTIC II:</i> <i>Tema 4: epígrafs.</i> <i>Tema 5: epígrafs</i> <i>Tema 6: epígrafs...</i>
<i>BLOC TEMÀTIC III....</i>

CONSELLS:

- Es recomana centrar-se en els continguts més importants vinculats amb els objectius definits. Per facilitar el criteri de selecció dels temes més rellevants a explicar en una classe teòrica/magistral, els que poden ser treballats mitjançant el desenvolupament d'activitats pràctiques d'aprenentatge, els que poden ser explicats conjuntament amb altres assignatures i els temes dels que podem prescindir, es proposa dissenyar un llistat de continguts, diferenciant entre continguts essencials, continguts necessaris i continguts d'ampliació.
- És convenient enumerar els temes i ordenar-los, sobretot si posteriorment volem vincular-los amb la bibliografia.
- *Es pot considerar la possibilitat d'incloure, en aquest mateix apartat, la bibliografia, perquè estigui vinculada amb els seus respectius temes.*

4. Pel que fa referència a la METODOLOGIA:

Metodologia: Estratègies d'aprenentatge que proposarà el professor per aconseguir que els alumnes puguin assolir els objectius definits. La metodologia respon al "com ensenyar", és a dir, quina actuació s'espera del professor i de l'alumne durant el procés d'ensenyament-aprenentatge.

Per començar a tenir en compte models de docència cada vegada més centrats en l'alumne podem incloure diferents tipus de metodologies. No obstant això no implica que s'hagin de fer ús de tots els mètodes docents que es plantegen a continuació. Cada docent, depenent dels seus objectius, el seu estil, les condicions materials de que disposi, etc. pot decidir la seva metodologia:

1. **Classes teòriques:** **Explicació presencial** de la teoria per part del professor al conjunt del grup on l'alumne ha de prendre apunts o participar de forma més activa (classes magistrals, discussions teòriques basades en una lectura prèvia, aprenentatge basat en l'exposició de problemes, estudi de casos...)
2. **Classes pràctiques:** On l'alumne ha d'analitzar i aplicar els continguts apresos en les sessions teòriques. Aquesta **feina és dirigida** pel professor. (exercicis de resolució de problemes o casos pràctics que impliquin presa de decisions, debats, realització de simulacions, visites a institucions, treballs d'investigació...)
3. **Seminaris:** Espais per la reflexió i/o aprofundiment de continguts ja treballats anteriorment (cinefòrum, cicles de conferències, congressos, participació d'experts...)
4. **Tutories:** Treball personalitzat per part del professor amb un alumne o grup d'alumnes per orientar el treball autònom de l'estudiant (seguiment de lectures que l'alumne pugui estar portant a terme), fer un seguiment i una avaluació del treball desenvolupat fins el moment... (Hem de tenir en compte que aquestes tutories proposades han de ser curriculars, de continguts, i no d'orientació acadèmica i professional o de treball

d'estratègies d'aprenentatge. En aquest cas hauríem de derivar a l'alumna als tutors del PAT o al servei del MID-Dret).

No hem d'oblidar que tot procés d'ensenyament-aprenentatge requereix un treball autònom, per part de l'alumne, d'assoliment dels coneixements treballats i/o proposats així com de preparació de les activitats pràctiques a presentar. Aquest **treball no presencial** pot rebre el suport i l'orientació per part del professor (elaboració de materials didàctics com exercicis d'autoaprenentatge, tutorials...).

CONSELLS:

- Es recomana no limitar-se a l'ús d'una única metodologia.
- Segons els objectius definits i, per tant, el resultat d'aprenentatge esperat podem seleccionar una o una altra metodologia. Es presenta la següent taula¹

RELACIÓ ENTRE METODOLOGIES, FINALITATS EDUCATIVES I OBJECTIUS/RESULTATS D'APRENENTATGE		
FINALITAT EDUCATIVA	EXEMPLES DE METODOLOGIES I/O ACTIVITATS	EFFECTE DIRECTE.
Activar i millorar el mecanisme de processament de la informació	Classes magistrals, mapes conceptuals, esquemes, etc.	SABER (informació i coneixements)
Atendre a la diversitat i personalitza l'ensenyament	Tutoria curricular, ensenyament programat, tutoria entre iguals, etc.	
Estimular pensament crític i creatiu per replantejar els coneixements	Tècniques audiovisuals com cinefòrums, Debat dirigit/discussió guiada, etc.	SABER FER (procediments, habilitats, estratègies)
Promoure aprenentatge significatiu (al relacionar amb coneixement previ) i per descobriment.	Estudi de casos, aprenentatge basat en problemes, simulacions, grups d'investigació, experiments de laboratori, exercicis i problemes, etc.	
Promocionar l'autonomia, responsabilitat, iniciativa.	Treball per portafolis, contracte d'aprenentatge, treball per projectes...	SER (actituds i valors)
Potenciar actituds i valors, especialment des d'un punt de vista social.	Seminaris, treballs en equip, rol-playing, aprenentatge cooperatiu, debat dirigit/discussió guiada, etc.	

- També es recomanable calcular la càrrega del professor (quan les activitats són individuals o en grup, per exemple, s'ha de tenir en compte que es multiplica la feina)
- Quan planifiquem ho hem de fer per un "alumne tipus"

Exemple resum de metodologia i activitats dissenyades per una assignatura X de 9 crèdits actuals amb uns 60 alumnes a l'aula:

¹ Documento-Guía para la Elaboración de Guías didácticas/docentes ECTS (Junio 2006). Conselleria d'Empresa, Universitat i Ciència de la Generalitat Valenciana.

“ ...Per assolir els objectius l'assignatura X emprerà una pluralitat d'espais d'aprenentatge:

METODOLOGIA/ ACTIVITAT	DISTRIBUCIÓ HORÀRIA (NO OBLIGATORI EN ELS PLANS DOCENTS)
<i>Classes teòriques amb participació activa a l'aula</i>	<i>20 sessions de 2 hores</i>
<i>Lectura de 3 llibres per la realització d'un anàlisi crític de cada un d'ells</i>	<i>Unes 26 hores per llibre (tenint en compte la lectura, cerca d'informació i elaboració de l'anàlisi)</i>
<i>L'Estudi de casos pràctics per resoldre en grup, posteriorment, casos que es presentaran. Cada grup haurà de treballar un cas pràctic que exposarà a l'aula. Crear 8 grups de treball</i>	<i>6 sessions presencials d'una hora per l'exposició i l'estudi dels casos</i> <i>Unes 17 hores de dedicació per part del grup, per la resolució i preparació del cas pràctic a exposar.</i>
<i>Tutorització obligatòria per parlar dels casos proposats</i>	<i>45 min x 8 grup (representen 6 hores pel docent)</i>
<i>Tutorització obligatòria en petit grup (8 grups) per parlar de la lectura dels llibres.</i>	<i>45 min x 8 grup (representen 6 hores pel docent)</i>
<i>Cinefòrum de pel.lícules documentals</i>	<i>6 sessions de dos hores.</i>

5. Pel que fa referència a l'avaluació

Pel que fa a l'avaluació convé diferenciar tres elements:

- L'*objecte*: el que s'avalua és l'assoliment dels objectius per part de l'alumne.
- L'*instrument*: Per poder avaluar s'han d'utilitzar evidències que ens permeten comprovar si s'ha assolit o no l'objectiu. Les evidències poden consistir en els exercicis, casos pràctics, ressenyes de lectures, carpeta d'aprenentatge, etc. que l'alumne ha anat desenvolupant durant el curs acadèmic. També pot consistir en una prova d'avaluació o examen. Si utilitzem l'examen com a instrument d'avaluació, en el Pla Docent cal indicar **sempre** l'estructura del mateix. (*Exemple: examen tipus test amb preguntes d'elecció múltiple*)
- Els *critèris*: En el Pla Docent també hem d'indicar quin pes es dóna als diferents instruments utilitzats per avaluar la consecució dels objectius. Així doncs, cal incloure sempre la ponderació que es dóna a cada una d'aquestes evidències d'avaluació.

S'ha de tenir en compte que els Plans Docents han de seguir les normes reguladores de l'avaluació i de la qualificació dels aprenentatges aprovades pel Consell de Govern de la UB el 6 de juliol de 2006, on s'explicita que, com a norma general, l'avaluació ha de ser continuada:

- Així doncs, la modalitat normal d'avaluació ha de ser sempre l'*avaluació continuada*, amb recollida d'evidències al llarg del curs. En aquest cas, l'avaluació no ha de ser només acreditativa dels objectius assolits, sinó també formativa, en la mesura que contribueix al procés d'aprenentatge.
- No obstant, en cas que un estudiant manifesti que no pot complir els requisits d'una avaluació continuada, tindrà dret a una *avaluació única*, amb recollida d'evidències al final

del període de docència. Aquesta modalitat no comporta haver de realitzar necessàriament o exclusivament una prova final, sinó que es poden demanar als estudiants d'altres evidències que el professorat consideri necessàries per acreditar que s'han assolit els objectius.

En el Pla Docent han d'aparèixer els criteris, instruments d'avaluació i ponderacions tant de l'avaluació continuada com de l'avaluació única proposada per l'assignatura

Consells/recordatori:

- L'avaluació ha de servir per mesurar la consecució dels objectius i resultats d'aprenentatge esperats.
- S'han de poder avaluar tots els objectius definits.
- Ha de quedar explícit en el Pla Docent tant el sistema d'avaluació continuada com el sistema d'avaluació única
- S'han de definir i introduir en el Pla Docent criteris de qualificació clars.
- És important poder disposar de diversos criteris i proves per poder decidir sobre el rendiment de l'alumne.
- El número d'activitats a establir en cada quadrimestre dependrà dels objectius, continguts, tipologia i número d'hores que l'alumne haurà de destinar a cadascuna d'aquestes activitats.
- S'ha de vigilar la sobrecàrrega que una avaluació continuada i l'ús de diferents instruments pot generar al propi docent. Es poden utilitzar mètodes que afavoreixin la descàrrega del docent com, per exemple, l'autoavaluació o la revisió entre iguals.
- Per establir un sistema d'avaluació es poden seguir els següents passos:
  - o Determinar tipus de proves i evidències a utilitzar per l'avaluació
  - o Indicar els resultats d'aprenentatge que cobreix cada prova d'avaluació
  - o Establir la ponderació de cada prova

Exemple: Seguint amb l'exemple utilitzat anteriorment un possible sistema d'avaluació continuada seria:

PROVES D'AVALUACIÓ*	Ponderació
<i>Examen final de curs amb:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>preguntes de contingut teòric de resposta curta,</i> - <i>una pregunta de resposta oberta sobre un dels tres llibres treballats</i> - <i>i resolució d'un cas pràctic presentat.</i> 	<i>60% ó 6 sobre 10</i> <i>S'ha de treure un mínim d'un 2,4 sobre 6 (equivalent a un 4 sobre 10) per tenir opció a aprovar l'assignatura.</i>
<i>Presentació dels 3 anàlisis crítics dels llibres treballats</i>	<i>20% ó 2 sobre 10</i>
<i>Presentació i exposició oral a l'aula del cas pràctic treballat en grup</i>	<i>10% ó 1 sobre 10</i>
<i>Prova escrita desenvolupada a l'aula on es demanarà la realització d'un comentari sobre alguna de les pel·lícules del Cinefòrum</i>	<i>10% ó 1 sobre 10</i>

*A part de les proves descrites a l'exemple existeixen altres possibles tècniques d'avaluació com: l'examen oral, el mapa conceptual, el treball acadèmic, el portafoli, el diari, el "one minut paper"...

També ens hauríem d'assegurar que han estat avaluats tots els objectius o resultats d'aprenentatge plantejats:

Objectius	Avaluació
<i>Objectiu 1: assolir coneixements tècnics específics sobre continguts de l'assignatura</i> <i>Objectius 2: Aprendre a resoldre situacions i problemàtiques</i> <i>Objectiu 3: Implementar sol.lucions realistes i innovadores</i>	<i>Examen final de curs amb:</i> – <i>preguntes de contingut teòric de resposta curta,</i> – <i>una pregunta de resposta oberta sobre un dels tres llibres treballats</i> – <i>i resolució d'un cas pràctic presentat.</i>
<i>Objectiu 4: Adquirir l'hàbit de llegir per millorar el coneixement i la capacitació professional</i> <i>Objectiu 5: Desenvolupar la capacitat d'anàlisi crítica</i>	<i>Presentació dels 3 anàlisis crítics dels llibres treballats</i>
<i>Objectiu 2 i 3</i> <i>Objectiu 6: Potenciar el treball en equip</i> <i>Objectiu 7: Desenvolupar habilitats interpersonals</i>	<i>Presentació i exposició oral a l'aula del cas pràctics treballat en grup</i>
<i>Objectiu 8: Treballar l'expressió escrita</i> <i>Objectiu 6</i> <i>Objectiu 9: Potenciar la capacitat d'anàlisi i de síntesi....</i>	<i>Prova escrita desenvolupada a l'aula on es demanarà la realització d'un comentari sobre alguna de les pel.lícules del Cinefòrum</i>

5. Pel que fa referència a les **FONTS D'INFORMACIÓ**:

Han de servir per orientar a l'alumne sobre les fonts, documents i materials relatius a l'assignatura.

S'hauria de diferenciar, en el Pla Docent, entre:

- Bibliografia bàsica (de consulta fonamental i imprescindible per l'aprenentatge de l'alumne)
- Bibliografia complementària (d'ampliació o aprofundiment).

Es poden ressaltar altres recursos i materials interessants com: pàgines web, guies didàctiques, materials d'autoaprenentatge...

Si es considera necessari es pot diferenciar per temes (seguint el temari proposat) tant la bibliografia com la documentació i materials recomanats.

En els llibres que formen part de la bibliografia bàsica s'haurien d'indicar quins, de tots els capítols possibles, son de consulta obligada.